

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ВСТУП	7
РОЗДІЛ I. СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ	11
1.1. Дії поліцейських при вчиненні особою адміністративного правопорушення	11
1.2. Алгоритми дій працівників поліції при виявленні підозрілої особи	23
1.3. Алгоритми дій працівників поліції при виявленні озброєної особи (злочинця)	34
1.4. Порядок дій поліцейських при затриманні злочинців	42
1.5. Захисні дії при нападі на поліцейського	52
1.6. Алгоритми дій поліцейських при затриманні злочинців/правопорушників на автотранспорті	59
1.7. Порядок надання працівниками поліції невідкладної домедичної допомоги	70
1.8. Дії поліцейських у ситуаціях, що мають корупційні ризики	81
1.9. Алгоритми дій поліцейських у ситуаціях, що пов'язані з дотримання заходів безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю	88
РОЗДІЛ II. ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ ПЕРЕВІРКИ ЗНАТЬ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ ЦІЛЬОВОГО ІНСТРУКТАЖУ	92
2.1. Запитання та відповіді щодо дотримання заходів безпеки при поводженні з вогнепальною зброєю (відповідно до вимог Інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю)	92

2.2. Запитання та відповіді щодо порядку застосування вогнепальної зброї, фізичної сили та спеціальних засобів (відповідно до вимог Закону України «Про Національну поліцію»)	104
2.3. Запитання та відповіді щодо перевірки знань із матеріальної частини зброї (відповідно до змісту Паспорту пістолета «Форт-12» та його модифікацій та «Настанови зі стрілецької справи. Основи стрільби зі стрілецької зброї»)	130
2.4. Запитання та відповіді з тактичної підготовки	143
ПІСЛЯМОВА	201
ГЛОСАРІЙ	203
ЛІТЕРАТУРА	224
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ	232

ВСТУП

На шляху подальшої розбудови правової, демократичної, суверенної держави необхідною умовою цього складного процесу є продовження реформування правоохоронних органів України. Нині набирає обертів процес активного удосконалення структури та оптимізація функцій Міністерства внутрішніх справ України (далі – МВС) щодо належного забезпечення публічної безпеки в суспільстві з врахуванням позитивного досвіду провідних правоохоронних систем Європи та світу. Здійснювана модернізація та запровадження у правоохоронну практику таких позитивних змін насамперед має сприяти удосконаленню сучасної професійної підготовки поліцейських, а осучаснення її змісту повинно суттєво підвищувати фахову готовність особового складу Національної поліції України (далі – НПУ) до дій в екстремальних умовах, будуватися на нових соціально-корпоративних цінностях.

Визначальною умовою у забезпеченні ґрунтовної підготовки кваліфікованих працівників поліції є, безперечно, ефективне професійне навчання поліцейських, яке складається із взаємодоповнюваних освітніх компонентів різного рівня – первинної професійної підготовки; підготовки у закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання (далі – ЗВО); післядипломної освіти та службової підготовки правоохоронців. Відомча (МВС) система освіти при застосуванні сучасних педагогічних форм та окремих освітніх інноваційних технологій спрямована на засвоєння, закріплення та систематичне оновлення у працівників поліції необхідних теоретичних знань, практичних умінь та навичок здійснення службових дій з урахуванням забезпечення їх (поліцейських – *уточнено нами*) готовності до належного вирішення оперативних завдань у конкретній обстановці населеного пункту (регіону) держави, специфіки та профілю його оперативно-службової діяльності тощо.

Підготовлений збірник ситуаційних задач щодо дій працівників поліції в різних ситуаціях під час несення служби за своїм змістом безпосередньо відповідає всім зазначеним рівням підготовки, оскільки

може використовуватися як в освітньому процесі під час професійного навчання поліцейських (курсантів, слухачів), так і у практичній діяльності органів (підрозділів) Національної поліції (на заняттях зі службової підготовки). У збірнику представлені типові фахові ситуації-завдання, які можуть найбільш часто траплятися під час несення служби поліцейськими. Значний інтерес становлять запропоновані для вивчення та опрацювання алгоритми правильних дій працівників поліції щодо забезпечення публічної безпеки та охорони громадського порядку (далі – ОГП), пов'язаних із протидією можливим загрозам для їх життя і здоров'я та/або безпеки громадян. Кожна з тактичних дій під час розв'язання завдання службової ситуації аргументується відповідною нормою чинного законодавства.

Значна увага у підібраних матеріалах приділена тактичній підготовці поліцейських з метою успішного виконання ними оперативно-службових і функціональних обов'язків. Пропонована педагогічна форма навчання поліцейських містить умови реальної обстановки (на прикладі м. Херсона), сприятиме розвитку у правоохоронців просторової уяви, логічного мислення і оперативної кмітливості, формуванню умінь аналізувати факти, розвитку звички до швидкого прийняття правильних рішень, а також удосконаленню навичок самостійного виконання службових завдань на високому професійному рівні.

У збірнику з вирішення ситуаційних завдань зі службової діяльності поліцейських значне місце відведене питанням суворого дотримання правоохоронцями законності, ґрунтовного з'ясування об'єктивних умов і причин, що призвели до створення небезпечної ситуації (правопорушення), обов'язкового дотримання працівниками поліції заходів особистої безпеки при застосуванні фізичного впливу та спецзасобів, при їх поводженні з вогнепальною зброєю, а також під час виконання інших службових завдань з ОГП в екстремальних умовах, що в цілому сприятиме підвищенню якості правоохоронної діяльності та підвищення рівня довіри громадян до роботи поліції.

Відпрацювання курсантами та слухачами алгоритмів дій патрульних поліцейських у різних ситуаціях службової діяльності (виконанню тестових завдань) під час їх навчання у ЗВО МВС України забезпечить реалізацію таких цілей:

1) *навчальних* – здійснюватиметься подальша підготовка сучасного всебічно розвинутого висококваліфікованого фахівця-правоохоронця для ефективного несення служби в органах та підрозділах Національної поліції, здатного на достатньому рівні репрезентувати МВС України у відносинах з іншими державними установами та громадянами; формування та розвиток правових знань курсантів (слухачів, поліцейських), умінь аналізувати нормативно-правові акти та інші документи у сфері правоохоронної діяльності; вироблення навичок самостійного аналізу адміністративно- та кримінально-правових явищ, умінь застосовувати отримані фахові знання при оцінці конкретної ситуації; формування настанов на оволодіння професійними вміннями та навичками;

2) *розвивальних* – формування особистості висококваліфікованого фахівця-правоохоронця для ефективного несення ним служби в органах та підрозділах Національної поліції, здатного на належному рівні здійснювати службові обов'язки з ОПП та забезпечення публічної безпеки; формування та розвиток у поліцейських (слухачів) вмінь та навичок здійснення правоохоронної діяльності, розширення їх кругозору, проведення самостійного аналізу службових ситуацій чи соціально-правових явищ, умінь застосовувати отримані знання при оцінці та вирішенні конкретної ситуації;

3) *виховних* – удосконалюватиметься система ціннісних орієнтирів курсантів (слухачів, поліцейських) відповідно до ідеалів гуманізму, демократії, соціальної справедливості, поваги до особистості; становлення активної громадянської позиції; сприяння усвідомленню поліцейськими ролі та значення правоохоронної діяльності в розбудові та зміцненні української держави; формування у працівників поліції високого рівня правової свідомості та культури, належних професійних та особистісних якостей.

Таким чином, основне завдання пропонованого збірника ситуаційних завдань – це сприяння ґрунтовному вивченню навчальних дисциплін системи службово-бойової підготовки поліцейських, формування у них вмінь та навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання конкретних подій з подальшим прийняттям на цьому підґрунті правомірних рішень, забезпечення психологічної готовності до дій у ситуаціях з різними ступенями ризику.

Звісно, навчальний посібник не містить повного переліку всіх можливих ситуацій, котрі можуть трапитися під час несення служби у правоохоронній діяльності поліцейського. Проте пропонуване видання дає змогу курсантам (слухачам) ЗВО МВС України в достатній мірі правильно усвідомити основні принципові підходи щодо припинення правопорушення, забезпечення безпеки громадян, збереження життя і здоров'я потерпілого, грамотно побудувати алгоритм оперативних дій правоохоронця у будь-яких екстремальних ситуаціях, у тому числі й в умовах здійснення поліцейськими службово-бойових дій (застосування заходів фізичного впливу, спецзасобів та вогнепальної зброї).

Будемо вдячні за відгуки та пропозиції щодо подальшого удосконалення структури та змісту розділів навчального посібника.

РОЗДІЛ I

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1.1. Дії поліцейських при вчиненні особою адміністративного правопорушення

Ситуація № 1 (адміністративне правопорушення без опору)

11 березня 2020 року близько 16.00 год. під час виїзду за адресою: м. Херсон, вул. Будівельників, буд. 85, кв. 16 за повідомленням оператора «102» про те, що в під'їзді за вказаною адресою невідомий чоловік кидається з ножом у бійку на мешканців будинку.

Прибувши за адресою, працівники поліції у ході бесіди з мешканцями та очевидцями з'ясували, що правопорушник гр. Т. образливо чіпляється до перехожих громадян та вживає нецензурну лайку до них, ножом та іншими предметами не погрожував і при собі їх не має.

ЗАВДАННЯ

Відпрацювати правильні тактичні дії працівників(ка) поліції в ситуації, що склалася.

АЛГОРИТМ ПРАВИЛЬНИХ ДІЙ ПРАЦІВНИКА ПОЛІЦІЇ:

1. Доповісти оперативному черговому про прибуття на виклик, оцінити ситуацію, розпланувати дії.
2. Увімкнути натільний відеореєстратор і з дотриманням заходів особистої безпеки увійти до під'їзду будинку. З урахуванням змісту повідомлення тримати руку на кобурі (ч. 11 ст. 46 ЗУ «Про Національну поліцію»).
3. Виявивши заявників/порушника, підійти з дотриманням правил контакту-прикриття і, обравши безпечне положення та дистанцію, розпочати комунікацію.

4. Відповідно до ч. 3 ст. 18 ЗУ «Про Національну поліцію» ввічливо представитись (назвавши прізвище, посаду, спеціальне звання), за вимогою пред'явити, не випускаючи з рук, службове посвідчення та назвати причину звернення.

5. Відповідно до наданих повноважень (п. 1 ч. 1 ст. 23 ЗУ «Про Національну поліцію») вимагати від гр. Т., який порушує громадський порядок, припинення правопорушення, обов'язково зазначивши правові наслідки невиконання законної вимоги поліцейського у разі продовження вчинення правопорушення.

6. Відповідно до п. 2 ч. 1 ст. 32 «Про Національну поліцію» запропонувати правопорушнику пред'явити документи, які посвідчують його особу.

7. Здійснити кваліфікацію дій гр. Т. у ситуації, що склалась, а саме ознаки правопорушення, передбаченого ст. 173 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) «Дрібне хуліганство» (ознаками є нецензурна лайка та образливе чіпляння до громадян у громадському місці (під'їзд будинку)).

8. Постійно спостерігаючи за поведінкою гр. Т. та слідкуючи за його реакцією, дотримуватись заходів особистої безпеки, враховуючи можливість вчинення агресивних дій з використанням фізичної сили або підручних предметів побуту.

9. Відповідно до ч. 2 ст. 34 ЗУ «Про Національну поліцію» провести поверхневу перевірку правопорушника гр. Т. та у випадку виявлення заборонених/обмежених в обігу предметів, або речей, які можуть бути використані правопорушником для заподіяння шкоди собі чи оточуючим, вилучити їх, склавши про це протокол особистого огляду та огляду речей відповідно до ст. 264 КУпАП.

10. Встановити свідків правопорушення та, відповідно до вимог ст. 33 ЗУ «Про Національну поліцію», опитати їх, склавши про це письмове пояснення згідно зі ст. 251 КУпАП «Докази» (для використання як доказу) та роз'яснивши їх обов'язки відповідно до ст. 272 КУпАП «Свідок».

11. Повідомити правопорушнику гр. Т. про прийняте відповідно до наданих повноважень (п. 8 ч. 1 ст. 23 ЗУ «Про Національну поліцію») рішення про притягнення його до адміністративної відповідальності

за вчинення правопорушення, передбаченого ст. 173 КУпАП «Дрібне хуліганство».

12. Роз'яснити правопорушнику гр. Т. права особи, яка притягається до адміністративної відповідальності, згідно з вимогами ст. 268 КУпАП та ст.ст. 55, 56, 59, 63 Конституції України.

13. За наявності документів, що посвідчують особу, відповідно до ст.ст. 255, 256 КУпАП скласти на гр. Т. протокол про адміністративне правопорушення за ст. 173 КУпАП «Дрібне хуліганство».

14. Якщо немає документів, що посвідчують особу, відповідно до ст. 259 КУпАП здійснити доставляння правопорушника до службового приміщення органу поліції для встановлення особи, де скласти на гр. Т. протокол про адміністративне правопорушення за ст. 173 КУпАП «Дрібне хуліганство».

15. У разі відмови гр. Т. підписувати протокол про адміністративне правопорушення, відповідно до вимог ч. 4 ст. 256 КУпАП, зробити відмітку про це в протоколі у присутності двох понятих, яким роз'яснити їх права і обов'язки.

16. Після складання протоколу про адміністративне правопорушення відповідно до ст.ст. 256 та 276, 277 КУпАП надати правопорушнику гр. Т. копію протоколу та роз'яснити місце і час розгляду адміністративної справи.

17. Скласти рапорт та інші необхідні службові документи за результатами виїзду на виклик та вжитих заходів.

18. Після повернення з виклику зібрані матеріали передати до чергової частини відділу поліції.

Ситуація № 2 **(адміністративне правопорушення, злісна непокора)**

12 березня 2020 року близько 18.00 год. під час патрулювання вулицею Лютеранська в м. Херсоні піший наряд поліції помітив, як на зупинці громадського транспорту громадянин М. (встановлено пізніше), перебуваючи у стані алкогольного сп'яніння, образливо чіпляється до громадян, висловлюється нецензурно лайкою, грюкає порожньою пластиковою пляшкою по стіні кіоску, що розташований на зупинці. На зауваження

наряду поліції громадянин не реагував, законні вимоги працівників поліції про припинення правопорушення не виконував, продовжуючи порушувати громадський порядок.

ЗАВДАННЯ

Відпрацювати правильні тактичні дії працівників(ка) поліції в ситуації, що склалася.

АЛГОРИТМ ПРАВИЛЬНИХ ДІЙ НАРЯДУ ПОЛІЦІЇ:

1. Доповісти оперативному черговому про виявлену ситуацію та прийняте рішення щодо реагування, розпланувати власні дії.

2. Увімкнути натільний відеореєстратор і з дотриманням заходів особистої безпеки наблизитись до місця події. З урахуванням змісту ситуації тримати руку на спецзасобі ПР-73М (ч. 3 п. 2 абз. 6 ст. 45 ЗУ «Про Національну поліцію»).

3. Виявивши порушника, підійти з дотриманням правил контакту-прикриття і, обравши безпечне положення та дистанцію, розпочати комунікацію.

4. Відповідно до ч. 3 ст. 18 ЗУ «Про Національну поліцію» ввічливо представитись (назвати прізвище, посаду, спеціальне звання), за вимогою пред'явити, не випускаючи з рук, службове посвідчення та назвати причину звернення.

5. Відповідно до наданих повноважень (п. 1 ч. 1 ст. 23 ЗУ «Про Національну поліцію») вимагати від гр. М., який порушує громадський порядок, припинення правопорушення, обов'язково зазначивши правові наслідки невиконання законної вимоги поліцейського у разі продовження вчинення правопорушення.

6. У випадку продовження вчинення правопорушення гр. М. доповісти радіозв'язком черговому про подію та прийняте рішення щодо подальших дій наряду щодо правопорушника.

7. Правильно оцінити ситуацію, що склалася, встановивши ознаки правопорушення, передбаченого ст. 173 КУпАП «Дрібне хуліганство» (ознаками є нецензурна лайка та образливе чіпляння до громадян), та ст. 185 КУпАП «Злісна непокоря законній вимозі працівника поліції».